

ĽUDSKÉ PRÁVA A MÉDIÁ

NATAŠA SLAVÍKOVÁ

Dňa 18. mája 2000 v Bratislave sa pod záštitou (i s osobnou účasťou) prezidenta SR Rudolfa Schustera a podpredsedu vlády SR pre ľudské práva, menšiny a regionálny rozvoj Pála Csákyho uskutočnila Národná konferencia Slovenskej republiky proti rasizmu, xenofóbii, antisemitizmu a diskriminácii. Jej organizátorom bol Úrad vlády SR s finančným príspevím Úradu Vysokého komisára OSN pre utečencov – Zastupiteľského úradu na Slovensku (zastúpený vedúcim úradu Nikolom Mihajlovom) a Informačnej kancelárie Rady Európy (zastúpená jej riaditeľom Viliamom Figuschom).

Prvá časť konferencie analyzovala súčasný stav v oblastiach súvisiacich s témou konferencie, v druhej časti zástupcovia štátnej správy, mimovládnych organizácií a ďalších inštitúcií identifikovali okruhy problémov a navrhovali ich riešenie. Diskusie sa uskutočnili v štyroch skupinách:

1. Medzinárodnoprávna úprava predchádzania všetkým formám diskriminácie a medzinárodné kontrolné mechanizmy ochrany ľudských práv v tejto oblasti.
2. Vnútroštátna právna úprava predchádzania všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerance a posúdenie stavu jej implementácie, systém ochrany a potreba inštitúcií na národnej úrovni.
3. Vzdelávanie k tolerancii a vzájomnej úcte v duchu Dekády OSN pre vzdelávanie k ľudským právam.
4. Informácie, komunikácia, médiá a zabráňovanie šírenia diskriminačných ideí prostredníctvom internetu.

Pracovné skupiny zložené zo 120 odborníkov dospeli k viac ako 70 záverom s odporúčajúcim charakterom. Určené sú hlavne pre vnútroštátne orgány, ale zároveň sú súčasťou národného príspevku Slovenskej republiky k Európskej konferencii proti rasizmu, rasovej diskriminácii, xenofóbii a intolerancii (Štrasburg október 2000).

Pracovná skupina pôsobiaca pod názvom *Informácie, komunikácia, médiá a zabráňovanie šírenia diskriminačných ideí prostredníctvom internetu* sa po diskusii dohodla, že v mediálnej oblasti je potrebné:

1. Motivovať účasť vysielateľov, vlastníkov médií, redaktorov žurnalistov, politikov, zástupcov regulačných orgánov SR na rozvíjaní princípov „nulovej tolerance“ k rasizmu, diskriminácii, xenofóbii, na eliminácii intolerance a dosahovanie rovnoprávnosti.
2. Zpracovať do zásad mediálnej politiky SR a návrhu nových mediálnych zákonov, ako aj do činnosti jednotlivých rezortov odporúčania Rady Európy:
 - Odporúčanie o zobrazovaní násilia v elektronických médiách č. R(97)19
 - Odporúčanie o nenávisťných prejavoch č. R(97)20
 - Odporúčanie o médiách a podpore kultúry znášanlivosti (tolerancie) č. R(97)21.
3. Po identifikácii základných problémov súvisiacich s nenávisťnými prejavmi v slovenských médiách odporúča:
 - urýchlene novelizovať tlačový zákon,
 - považovať za prioritu verejného záujmu ochranu občanov pred prezentáciou nenávisťných foriem v médiách, a preto treba:

- vytvoriť mechanizmus na vznik regulačného orgánu pre oblasť kinematografie a videa,
- podporiť vznik regulačného orgánu pre oblasť tlače,
- zosilniť ingerencie štátu pri kontrole internetových stránok v záujme ochrany ľudských práv, ochrany zdravia, morálky, osobných údajov, súkromia, detí a mladistvých,
- zabezpečiť proporcionálne zastúpenie príslušníkov národnostných menšín a etnických skupín medzi zamestnancami (najmä účinkujúcimi) vo verejnoprávnych médiách,
- eliminovať vedomé podsúvanie negatívnych črt o určitej skupine obyvateľstva v médiách,
- vytvoriť priestor na pravidelné informácie o menšinových skupinách obyvateľstva vo verejnoprávnych médiách aj mimo programov národnostného vysielania,
- v zmysle zákona o informáciách zverejňovať (prostredníctvom internetu) aktuálne závery a dokumenty z pracovných ciest a rokovaní expertov SR v Rade Európy a iných medzinárodných organizácií z problematiky ľudských práv,
- motivovať vzdelávanie žurnalistov zamerané na zvyšovanie ich citlivosti k prejavom nenávisti, elimináciu cielenej negatívnej emocionalizácie, ako aj na zvyšovanie ich autorskej zodpovednosti pri spracúvaní a prezentovaní komentárov dotýkajúcich sa problematiky nenávistných prejavov,
- vytvoriť podmienky na realizáciu mediálnej výchovy na školách a prostredníctvom verejnoprávnych médií s cieľom ochrany ľudských práv,
- vo verejnoprávnej televízii urýchlene riešiť problém dôsledného sprístupňovania informácií pre sluchovo postihnutých občanov,
- podnietiť jednotlivé rezorty na organizovanie konferencií a seminárov za účasti mimovládnych organizácií zamerané na problematiku rasizmu, intolerancie, xenofóbie, antisemitizmu a iných foriem nenávisti v pôsobnosti príslušného rezortu.

4. Dozorným a regulačným orgánom v médiách; existujúcim aj novovytvoreným (Rada SR pre rozhlasové a televízne vysielanie, Rada Slovenskej televízie, Rada Slovenského rozhlasu) pracovná skupina taktiež odporúča:

- zriadiť poradné komisie zo zástupcov tretieho sektora.

Na záver stretnutia skupina vyslovila očakávanie vytvoriť mechanizmus na pravidelnú polročnú kontrolu zavádzania navrhovaných opatrení.

Problém neznášanlivosti si vyžaduje pozornosť verejnosti aj médií.

Skúsenosti z konferencie ukázali, že médiá môžu účinne prispieť ku kultúre znášanlivosti, ak budú brať do úvahy nasledujúce ciele:

- vecne a presne informovať o rasisticky motivovaných činoch a prejavoch neznášanlivosti,
- citlivým spôsobom informovať o napätých situáciách medzi komunitami,
- vyhýbať sa znevažujúcim stereotypom pri opisovaní členov kultúrnych, etnických alebo religióznych komunít vo svojich publikáciách či vo vysielaní,
- objasňovať správanie jednotlivcov bez odkazov na ich príslušnosť k takýmto komunitám, ak táto skutočnosť nie je relevantná,
- vyvážené a objektívne opisovať kultúrne, etnické a náboženské komunity, pričom treba brať do úvahy aj ich vlastné hľadiská a sebahodnotenie,
- burcovať verejnú mienku proti škodlivej neznášanlivosti,

- prehľbovať vo verejnosti pochopenie pre odlišnosť a jej uznanie,
- stavať sa proti predsudkom, z ktorých vychádzajú netolerantné výroky v interview, reportážach, diskusných reláciách atď.,
- pri spracovaní materiálov preverovať závažnosť zdroja informácií,
- brať do úvahy skladbu personálu média a to, do akej miery zodpovedá multietnickému, multikultúrnemu charakteru jeho čitateľov, poslucháčov či divákov.

Po mnohých rokoch vláda SR v marci 2000 schválila návrh organizačného zabezpečenia štátnej mediálnej politiky. Potreba zaoberať sa mediálnou politikou je nielen aktuálna, ale aj nevyhnutná. Súčasťou tejto činnosti je aj spracúvanie celoslovenskej koncepcie mediálnej výchovy, ktorá by mala byť jedným z prostriedkov posilnenia prevencie pred negatívnymi účinkami médií s cieľom ich humanizácie. Jedným z mnohých gest ľudskosti bola aj spomínaná konferencia.

Úspech riešenia závisí do značnej miery okrem legislatívy aj od miery angažovanosti celej škály profesií v rôznych mediálnych sektoroch, osobitne od vlastníkov médií, riadiacich pracovníkov, redaktorov, scenáristov, výrobcov relácií, novinárov a zadávateľov reklamy a od samoregulačných kódexov.

PhDr. Nataša Slavíková, predsedníčka pracovnej skupiny Národnej konferencie zameranej na médiá, pracovníčka Mediálneho informačného centra, Bratislava

Z produkcie

MEDIÁLNEHO INFORMAČNÉHO CENTRA

ponúkame publikáciu:

ZMENY MEDIÁLNEHO PROSTREDIA (sociologický aspekt)

Autor: doc. PhDr. Vladimír Holina

Z obsahu:

- Hlavné charakteristiky zmien potenciálneho publika
- Čas a pôsobenie médií
- Publikum prostriedkov masovej komunikácie
- Zmeny publika dennej tlače
- Zmeny publika časopisov
- Zmeny rozhlasového publika
- Zmeny televízneho publika

Publikácia vyšla v roku 1998, má 90 strán + 16 strán príloh, stojí 90,- Sk + poštovné.

Môžete si ju *písomne objednať* alebo *priamo zakúpiť* na adrese:
Mediálne informačné centrum, Odbor mediálnych informácií
Pionierska 4, 812 46 Bratislava 1

Tel.: 07/ 4445 5324, 4437 2301 Fax: 07/4437 2301

e-mail: mic@micsk.sk